

TIESAS SPRIEDUMS (pirmā palāta)

2010. gada 28. oktobrī*

Lieta C-203/09

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši EKL 234. pantam, ko *Bundesgerichtshof* (Vācija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2009. gada 29. aprīlī un kas Tiesā reģistrēts 2009. gada 8. jūnijā, tiesvedībā

Volvo Car Germany GmbH

pret

Autohof Weidendorf GmbH.

TIESA (pirmā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs A. Ticano [*A. Tizzano*], tiesneši Ž. Ž. Kāzels [*J.-J. Kasel*], E. Borgs Bartets [*A. Borg Barthet*], E. Levits un M. Safjans [*M. Safjan*] (referents),

* Tiesvedības valoda — vācu.

ģenerālvokāts Ī. Bots [*Y. Bot*],
sekretārs B. Fileps [*B. Fülöp*], administrators,

ņemot vērā rakstveida procesu pēc 2010. gada 6. maija tiesas sēdes,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

- *Volvo Car Germany GmbH* vārdā — J. Kammers [*J. Kummer*] un P. Vasermans [*P. Wassermann*], *Rechtsanwälte*,

- *Autohof Weidendorf GmbH* vārdā — J. Breithaupt [*J. Breithaupt*], *Rechtsanwalt*,

- Vācijas valdības vārdā — J. Mellers [*J. Möller*], kā arī J. Kempere [*J. Kemper*] un Z. Unceitiga [*S. Unzeitig*], pārstāvji,

- Eiropas Komisijas vārdā — H. Stēvlbeks [*H. Støvlbæk*] un B.R. Kilmans [*B.-R. Killmann*], pārstāvji,

noklausījusies ģenerālvokāta secinājumus 2010. gada 3. jūnija tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu attiecas uz Padomes 1986. gada 18. decembra Direktīvas 86/653/EEK par dalībvalstu tiesību aktu koordinēšanu attiecībā uz pašnodarbinātiem tirdzniecības pārstāvjiem (OV L 382, 17. lpp.; turpmāk tekstā — “Direktīva”) 18. panta a) punkta interpretāciju.

- 2 Šis lūgums ir iesniegts saistībā ar tiesvedību starp *Autohof Weidensdorf GmbH* (turpmāk tekstā — “*AHW*”) un *Volvo Car Germany GmbH* (turpmāk tekstā — “*Volvo Car*”) par *AHW* prasījumu samaksāt atlīdzību, kā arī veikt samaksu atbilstoši kredītzīmēm.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesiskais regulējums

- 3 Saskaņā ar Direktīvas 1. panta 2. punktu:

“Šajā direktīvā “tirdzniecības pārstāvis” nozīmē pašnodarbinātu starpnieku, kuram ir pastāvīgas pilnvaras apspriest preču pirkšanu vai pārdošanu citas personas vārdā, turpmāk sauktu par “pilnvarotāju”, vai apspriest un slēgt šādus darījumus minētā pilnvarotāja vārdā.”

- 4 No Direktīvas 16. panta izriet šādi:

“Šī direktīva nekādi neietekmē dalībvalstu tiesību aktu piemērošanu, ja tie paredz tūlītēju pārstāvja līguma izbeigšanu:

- a) sakarā ar to, ka viena puse pilnībā vai daļēji neizpilda savas saistības;

b) ārkārtēju apstākļu dēļ.”

5 Minētās direktīvas 17. pantā ir paredzēts:

“1. Dalībvalstis veic visus vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu to, ka tirdzniecības pārstāvis pēc pārstāvja līguma izbeigšanas saņem atlīdzību saskaņā ar 2. punktu vai kompensāciju par zaudējumiem saskaņā ar 3. punktu.

2. a) Tirdzniecības pārstāvim ir tiesības uz atlīdzību, ja [un tiktāl, ciktāl]:

— viņš pilnvarotājam ir atradis jaunus klientus vai ir būtiski palielinājis viņa darījumu apjomu ar esošajiem klientiem, un pilnvarotājs turpina gūt ievērojamus ienākumus no darījumiem ar šādiem klientiem,

un

— šī atlīdzība jāmaksā [šīs atlīdzības izmaksa ir taisnīga], ņemot vērā visus apstākļus un jo īpaši komisijas naudu, ko tirdzniecības pārstāvis zaudējis darījumos ar šiem klientiem. [..]”

6 Direktīvas 18. pantā ir noteikts:

“Atlīdzību vai kompensāciju, kas minēta 17. pantā, nemaksā, ja:

- a) pilnvarotājs ir izbeidzis pārstāvja līgumu tirdzniecības pārstāvja tāda pārkāpuma dēļ, kas saskaņā ar valsts tiesību aktiem attaisno tūlītēju pārstāvja līguma izbeigšanu;

- b) tirdzniecības pārstāvis ir izbeidzis pārstāvja līgumu, ja vien šī izbeigšana nav attaisnojama ar apstākļiem, kas attiecas uz pilnvarotāju, vai pamatojoties uz tirdzniecības pārstāvja vecumu, vārgumu vai slimību, kā dēļ nevar prasīt, lai viņš turpinātu savu darbību;

[..]”

7 Saskaņā ar šīs direktīvas 19. pantu:

“Pirms pārstāvja [pārstāvības] līgums beidzas, puses nedrīkst atkāpties no 17. un 18. panta, kaitējot tirdzniecības pārstāvim.”

Valsts tiesiskais regulējums

8. Saskaņā ar Vācijas Komerclikuma (*Handelsgesetzbuch*; turpmāk tekstā — “HGB”) 89.a pantu:

“(1) Ikviens līgumslēdzēja puse var izbeigt līgumu būtiska iemesla dēļ, neievērojot iepriekšējas paziņošanas laiku. Šīs tiesības nevar ne izslēgt, ne ierobežot. [..]”

9. Ar HGB 89.b pantu ir transponēti Direktīvas 17.–19. pants. Minētajā valsts tiesību normā — redakcijā, kas bija spēkā pamata lietas faktu rašanās laikā, — ir paredzēts:

“(1) Pēc līguma izbeigšanās tirdzniecības pārstāvis var no pilnvarotāja prasīt atbilstošu atlīdzību, ja un tiklīdz, ciktāl:

1. pilnvarotājs arī pēc pārstāvības līguma beigām turpina gūt ievērojamu labumu no tā komerciālajām attiecībām ar jaunajiem klientiem, kurus ir piesaistījis tirdzniecības pārstāvis,
2. izbeidzoties līgumam, tirdzniecības pārstāvis zaudē tiesības uz komisijas naudu par jau noslēgtajiem darījumiem un turpmāk noslēgtajiem darījumiem ar tā piesaistītajiem klientiem, ko viņš saņēmu, ja pārstāvības līgums būtu palicis spēkā, un

3. atlīdzības izmaksa, ņemot vērā visus apstākļus, ir taisnīga.

Apstākļi, ka tirdzniecības pārstāvis tik būtiski paplašina komerciālās attiecības ar jau esošu klientu, ka tas no ekonomiskā viedokļa atbilst jauna klienta atrašanai, ir pielīdzināms jauna klienta piesaistīšanai.

[..]

(3) Šī atlīdzība nav jāmaksā, ja

1. līgumu ir izbeidzis tirdzniecības pārstāvis, izņemot gadījumus, ja šī izbeigšana ir bijusi pienācīgi attaisnota ar pilnvarotāja rīcību vai no tirdzniecības pārstāvja vairs nevar prasīt turpināt darbību viņa vecuma vai slimības dēļ, vai
2. pilnvarotājs ir izbeidzis līgumu un pastāv būtisks iemesls līguma izbeigšanai, kas saistīts ar tirdzniecības pārstāvja pārkāpjošo rīcību [..].”

¹⁰ Saskaņā ar *Bundesgerichtshof* [Federālās Augstākās tiesas] pastāvīgo judikatūru, kas minēta lēmumā par prejudiciālu jautājumu uzdošanu, tiesību normas par tirdzniecības pārstāvja atlīdzību, kas paredzētas *HGB* 89.b pantā, pēc analogijas ir piemērojamas izplatīšanas līgumam, tādām kā pamata lietā. Kā izriet no minētās judikatūras, būtiskam iemeslam, kas attaisnotu līguma izbeigšanu bez iepriekšēja paziņojuma, ir objektīvi jāpastāv vienīgi lēmuma izbeigt līgumu pieņemšanas brīdī.

Gadījumā, ja tirdzniecības pārstāvis pirms paredzētās līguma izbeigšanās pieļauj pienākumu neizpildi, kas varētu attaisnot līguma izbeigšanu bez iepriekšēja paziņojuma, *Bundesgerichtshof* judikatūra pat atļauj pilnvarotājam, kas ir pieņēmis lēmumu izbeigt līgumu pēc iepriekšēja paziņojuma laikposma beigām, nolemt vai nu no jauna izbeigt līgumu bez iepriekšēja paziņojuma, ja tas uzzinājis par šo pienākumu neizpildi pirms iepriekšēja paziņojuma laikposma beigām, vai arī atsaukties uz minēto pienākumu neizpildi, lai atteiktu jebkādu atlīdzību, ja pilnvarotājs par to ir uzzinājis tikai pēc paredzētās līguma izbeigšanās.

Pamata lieta un prejudiciālie jautājumi

- 11 Starp *Volvo Car* (pamatuzņēmums) un *AHW* (izplatītājs) tika noslēgts izplatīšanas līgums. Tajā pašā laikā *AHW* direktori kopā ar bijušo *AHW* direktoru pārvaldīja sabiedrību *Autovermietung Weidensdorf GbR* (turpmāk tekstā — “*AVW*”). *AVW* ar kādas citas sabiedrības starpniecību ir nodibinājusi komerciālas attiecības ar *Volvo Car*, kuras reglamentē “pamatlīgums attiecībā uz lielajiem klientiem” par izņēmuma cenu atlaidēm, kas piemērojamas, piegādājot jaunas *Volvo* automašīnas. Saskaņā ar minēto pamatlīgumu *AVW* iegādājās automašīnas no *AHW*, izmantojot piešķirtās atlaides. Par to *AHW* saņēma no *Volvo Car* finanšu piemaksas.
- 12 Ar 1997. gada 6. marta vēstuli *Volvo Car* paziņoja *AHW* savu lēmumu izbeigt izplatīšanas līgumu 1999. gada 31. martā.
- 13 Laikposmā no 1998. gada aprīļa līdz 1999. gada jūlijam 28 automašīnas, ko *AVW* bija nopirkusi no *AHW*, tika pārdotas tālāk pirms termiņa, pārkāpjot izplatīšanas līguma

noteikumus. Kā izriet no lēmuma par prejudiciālu jautājumu uzdošanu, kasācijas procesa ietvaros ir prezumēts, ka *Volvo Car* ir uzzinājusi par šiem faktiem tikai pēc izplatīšanas līguma izbeigšanās.

- 14 Pēc tam, uzskatot, ka *HGB* 89.b pants ir piemērojams izplatīšanas līgumam, *AHW* savā prasībā pret *Volvo Car* pieprasīja klientūras atlīdzību, kā arī samaksu atbilstoši kredītzīmēm. *Volvo Car* uzskata, ka *HGB* 89.b panta 3. punkta 2. apakšpunkts liedz *AHW* atsaukties uz tiesībām uz atlīdzību. Tas uzskata, ka *AHW* ir ieguvis piemaksas, uz kurām, ņemot vērā, ka tas — rīkojoties saskaņā ar slepeno norunu ar *AVW* — nebija ievērojis līgumā noteikto turēšanas termiņu, tam nebija tiesību. Kasācijas procesa, saistībā ar kuru iesniegts šis lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu, ietvaros tika pierādīts, ka ar šo rīcību *AHW* bija pārkāpis savus pienākumus, kas izriet no ar *Volvo Car* noslēgtā izplatīšanas līguma. Līdz ar to *Volvo Car* būtu bijušas tiesības izbeigt šo līgumu bez iepriekšēja paziņojuma, ja tas par to būtu uzzinājis pirms minētā līguma izbeigšanās.
- 15 *Landgericht* [Apgabaltiesa] *AHW* prasījumus attiecībā uz klientūras atlīdzību EUR 180 159,46 apmērā un prasījumus attiecībā uz kredītzīmēm, abos gadījumos piešķirot nokavējuma procentus, ir apmierinājusi pilnībā.
- 16 *Oberlandesgericht* [Federālās zemes augstākā tiesa], lemjot par *Volvo Car* apelācijas sūdzību, ir daļēji grozījusi pirmās instances tiesas spriedumu attiecībā uz atlīdzības un kredītzīmju summu. Minētā apelācijas tiesa ir uzskatījusi, ka *AHW* bija tiesības saņemt no *Volvo Car* atlīdzību, pēc analogijas piemērojot *HGB* 89.b panta 1. punktu. *Oberlandesgericht* ir secinājusi, ka *HGB* 89.b panta 3. punkta 2. apakšpunkts ir jāinterpretē atbilstoši Direktīvas 18. panta a) punktam. Līdz ar to, pēc minētās tiesas

ieskata, lai tirdzniecības pārstāvim tiktu liegtas tā tiesības uz atlīdzību, ir nepieciešams, lai pilnvarotāja lēmums izbeigt līgumu būtu pieņemts būtiska iemesla dēļ.

- 17 *Volvo Car* par *Oberlandesgericht* spriedumu ir iesniedzis kasācijas sūdzību. Pēc iesniedzējtiesas domām, lietas risinājums ir atkarīgs no Direktīvas 18. panta a) punkta interpretācijas.
- 18 Šajos apstākļos *Bundesgerichtshof* nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

“1) Vai Direktīvas [..] 18. panta a) punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka ar to netiek pieļauts valsts tiesiskais regulējums, saskaņā ar kuru tirdzniecības pārstāvim nav tiesību uz atlīdzību pat tad, kad pilnvarotājs izbeidz līgumu parastā kārtībā, ja parastās līguma izbeigšanas dienā tirdzniecības pārstāvja pārkāpjošās rīcības dēļ ir pastāvējis būtisks iemesls līguma izbeigšanai bez iepriekšēja paziņojuma, bet šis iemesls nav bijis izbeigšanas cēlonis?

2) Ja šāds valsts tiesiskais regulējums ar Direktīvu ir saderīgs:

vai ar Direktīvas 18. panta a) punktu netiek pieļauta valsts tiesiskā regulējuma par tiesību uz atlīdzību izslēgšanu piemērošana pēc analogijas gadījumam, ja būtisks iemesls līguma izbeigšanai bez iepriekšēja paziņojuma tirdzniecības pārstāvja pārkāpjošās rīcības dēļ iestājas tikai pēc paziņošanas par līguma izbeigšanu parastā kārtībā un ja pilnvarotājam tas kļuvis zināms tikai pēc līguma izbeigšanās,

kādēļ tas vairs nav varējis paziņot par citu līguma izbeigšanu bez iepriekšēja paziņojuma, kas būtu pamatota ar tirdzniecības pārstāvja pārkāpjošo rīcību?”

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par Tiesas kompetenci un par prejudiciālo jautājumu pieņemamību

Tiesai iesniegtie apsvērumi

- ¹⁹ *Volvo Car* uzskata, ka lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu nav pieņemams. Pamata lietas priekšmets neietilpstot Direktīvas piemērošanas jomā. Tāds izplatītājs kā *AHW* neesot “tirdzniecības pārstāvis” ne Direktīvas 1. panta 2. punkta, ne arī *HGB* 84. panta 1. punkta pirmā teikuma izpratnē. Princips, saskaņā ar kuru valsts tiesību normas ir jāinterpretē atbilstoši direktīvām, esot piemērojams tikai tiešai šo direktīvu piemērošanas jomai.
- ²⁰ Tiesas sēdē mutvārdu paskaidrojumu sniegšanai *AHW* norādīja, ka, tā kā Vācijas tiesībās normas attiecībā uz tirdzniecības pārstāvjiem pēc analogijas ir piemērojamas izplatīšanas līgumiem, prejudiciālie jautājumi esot pieņemami. Turklāt pirmais jautājums neesot hipotētisks.

- 21 Vācijas valdība norāda, ka Vācijas tiesībās normas attiecībā uz tirdzniecības pārstāvjiem pēc analogijas esot piemērojamas izplatītājiem. Līdz ar to lēmums par *AHW* tiesībām uz atbildību esot atkarīgs no Direktīvas normu, kas attiecas uz tirdzniecības pārstāvju tiesību uz atbildību izslēgšanu, interpretācijas. Saistībā ar pirmo jautājumu Vācijas valdība tiesas sēdē mutvārdu paskaidrojumu sniegšanai precizēja, ka šis jautājums neesot hipotētisks, jo tas attiecas uz problēmu, kuras risinājums ir nepieciešams, lai atbildētu uz otro jautājumu.
- 22 Komisija uzskata, ka neesot nekādu šķēršļu Tiesas kompetencei atbildēt uz prejudiciālajiem jautājumiem, jo Vācijas tiesību akti, ar kuriem transponēta Direktīva, ir jāinterpretē atbilstoši Direktīvai. Tomēr Komisija pauž šaubas par pirmā jautājuma pieņemamību, kurā paredzēts gadījums, kas neatbilst iesniedzējtiesā izskatāmās lietas faktiskajiem apstākļiem.

Tiesas vērtējums

- 23 Pirmkārt, saistībā ar Tiesas kompetenci atbildēt uz prejudiciālajiem jautājumiem ir jāatgādina, ka Tiesas un valsts tiesu sadarbības, kas noteikta LESD 267. pantā, ietvaros vienīgi valsts tiesa, ievērojot katras lietas īpatnības, ir kompetenta izvērtēt gan vajadzību saņemt prejudiciālu nolēmumu, lai varētu pasludināt spriedumu, gan to jautājumu atbilstību, ko tā uzdod Tiesai. Tiesa var noraidīt iesniedzējtiesas lūgumu tikai tad, ja ir acīmredzami skaidrs, ka prasītajai Savienības tiesību interpretācijai nav nekādas saistības ar pamata lietas faktiskajiem apstākļiem vai priekšmetu vai ka jautājums ir vispārīgs vai hipotētisks (skat. tostarp 2006. gada 16. marta spriedumu lietā *C-3/04 Poseidon Chartering*, Krājums, I-2505. lpp., 14. punkts).

- 24 Tātad tad, ja valsts tiesu uzdotie jautājumi attiecas uz kādas Savienības tiesību normas interpretāciju, Tiesai principā ir pienākums pieņemt nolēmumu. Nedz LESD 267. panta teksts, nedz minētajā pantā noteiktās procedūras mērķis nenorāda uz to, ka Līguma izstrādātāji būtu paredzējuši neieklāut Tiesas jurisdikcijā lūgumus sniegt prejudiciālu nolēmumu par kādu Savienības tiesību normu konkrētajā gadījumā, kad kādas dalībvalsts tiesību aktos ir ietverta atsauce uz šādas tiesību normas saturu, lai noteiktu normas, kas piemērojamas šīs dalībvalsts pilnībā iekšējai situācijai (skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Poseidon Chartering*, 15. punkts).
- 25 Ja valsts tiesību aktos saistībā ar šīs valsts pilnībā iekšējo situāciju ir paredzēti tādi paši risinājumi kā Savienības tiesībās, lai cita starpā nepieļautu diskrimināciju vai iespējamus konkurences izkropļojumus, no Savienības tiesībām pārņemto noteikumu vai jēdzienu vienvēidīga interpretācija neatkarīgi no apstākļiem, kādos tos paredzēts piemērot, noteikti ir Savienības interesēs — lai novērstu interpretācijas atšķirības nākotnē (iepriekš minētais spriedums lietā *Poseidon Chartering*, 16. punkts).
- 26 Šajā lietā, kaut arī jautājumi attiecas uz izplatīšanas līgumu, nevis tirdzniecības pārstāvības līgumu un tātad Direktīva nevar tieši reglamentēt attiecīgo situāciju, tomēr Vācijas tiesībās šiem abiem līgumu veidiem ir piemērojams vienāds režīms (šajā ziņā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Poseidon Chartering*, 17. punkts).
- 27 Turklāt lietas materiālos nekas neliecina par to, ka iesniedzējtiesai būtu iespēja atkāpties no Direktīvas noteikumu interpretācijas, ko sniedz Tiesa.

- 28 Šajos apstākļos iebilde par kompetences neesamību ir jānoraida.
- 29 Otrkārt, saistībā ar pirmā jautājuma pieņemamību ir jānorāda, ka šis jautājums attiecas uz situāciju, kurā parastās līguma izbeigšanas dienā ir pastāvējis iemesls, kas attaisnotu līguma izbeigšanu bez iepriekšēja paziņojuma un kuru pilnvarotājs nebija izmantojis, lai attaisnotu šādu izbeigšanu. Kā izriet no lēmuma par prejudiciālu jautājumu uzdošanu, līgumsaistību pārkāpums, kas tiek pārmests *AHW*, ir noticis pēc paziņošanas par izplatīšanas līguma izbeigšanu parastā kārtībā.
- 30 Līdz ar to ir jāatzīst, ka pirmais prejudiciālais jautājums attiecas uz pilnībā hipotētisku situāciju, kas acīmredzami neatbilst pamata lietā aplūkojamajiem faktiskajiem apstākļiem, un tārad ir jautājums, kuram nav nozīmes saistībā ar pamata lietas risinājumu.
- 31 No tā izriet, ka pirmais jautājums nav pieņemams.

Par lietas būtību

Tiesai iesniegtie apsvērumi

- 32 *Volvo Car* ierosina sniegt noraidošu atbildi uz otro uzdoto jautājumu, pamatojoties uz Direktīvas 18. panta a) punktā paredzēto kritēriju plašāku interpretāciju. It īpaši

nekas minētajā normā neļaujot secināt, ka atlīdzības izslēgšanai ir jābūt atkarīgai no pilnīgi nejauša kritērija, proti, no tā, vai pārkāpjošā rīcība, kas attaisno lēmumu izbeigt līgumu bez iepriekšēja paziņojuma, ir vai nav atklāta pirms līguma izbeigšanās.

- 33 Tiesas sēdē mutvārdu paskaidrojumu sniegšanai *AHW* norādīja, ka iespēja pilnvarotajam atbrīvoties no pienākuma samaksāt tirdzniecības pārstāvim atlīdzību, plaši interpretējot Direktīvas 18. panta a) punktu, izraisītu konkurences izkropļojumu. Līdz ar to esot jāizmanto minētās tiesību normas, kas ir izņēmums no pienākuma maksāt atlīdzību, gramatiska interpretācija — interpretācija, saskaņā ar kuru pārstāvja pārkāpjošajai rīcībai ir jābūt lēmuma izbeigt līgumu tiešam cēlonim. Turklāt, pamatojoties uz Direktīvas 17. panta 2. punkta a) apakšpunktu, kurā paredzēta taisnīguma pārbaude, pastāvēt iespēja samazināt atlīdzības apmēru vai pat pilnībā atteikt pārstāvim atlīdzību.
- 34 Vācijas valdība ierosina sniegt apstiprinošu atbildi uz otro jautājumu. Direktīvas, kuras pamatprincipi ir uzticība un savstarpējās lojalitātes pienākums, mērķis esot izveidot pušu interešu taisnīgu līdzsvaru. Saskaņā ar Direktīvas 18. panta a) punktu tiesības uz atlīdzību esot izslēgtas gadījumā, ja pienākumu neizpilde, kurā vainojams tirdzniecības pārstāvis, nav bijusi tiešs cēlonis lēmumam izbeigt līgumu, bet tomēr tā objektīvi pastāvējusi pirms minētā lēmuma pieņemšanas un saskaņā ar valsts tiesībām tā būtu varējusi attaisnot lēmumu izbeigt līgumu bez iepriekšēja paziņojuma. Pietiktu ar to, ka pilnvarotājs teorētiski varētu izmantot tirdzniecības pārstāvja pārkāpjošo rīcību kā pamatu lēmumam izbeigt līgumu (hipotētiska cēloņsakarība). Savukārt, tā kā abiem iepriekš minētajiem nosacījumiem ir jābūt izpildītiem kumulatīvi, pēc Vācijas valdības domām, Direktīvas 18. panta a) punkts neesot piemērojams gadījumā, ja

šie nosacījumi nav izpildīti vienlaicīgi un ja pienākuma neizpilde ir notikusi tikai pēc lēmuma izbeigt līgumu pieņemšanas.

35 Komisija uzskata, ka ar Direktīvas 17.–19. pantu izveidotajai sistēmai ir imperatīvs raksturs. Tomēr Direktīvas 18. panta a) punkta plašāka interpretācija esot saderīga ar taisnīgu kompromisu starp pilnvarotāja un tirdzniecības pārstāvja interesēm. Proti, ir vērts piešķirt aizsardzību arī tirdzniecības pārstāvim, ja pilnvarotājs nav uzskatījis tā rīcību par pietiekami smagu, lai attaisnotu līguma izbeigšanu. Turklāt nekas neliedzot pilnvarotājam paziņot tirdzniecības pārstāvim, ka tā rīcība bijusi pamatā pilnvarotāja lēmumam izbeigt līgumu, ja tas to vēl nav izdarījis.

36 Situācijā, kurā pilnvarotājam tirdzniecības pārstāvja pienākumu neizpilde kļūst zināma tikai pēc līgumisko attiecību izbeigšanās, tas nevarot izbeigt līgumu šā iemesla dēļ, jo vairs nepastāv līgumiskas attiecības, ko varētu izbeigt. Tā kā Savienības likumdevējs Direktīvā nav paredzējis normas attiecībā uz šo variantu, dalībvalstīm — ievērojot Līgumā noteiktās robežas — esot brīvība izslēgt vai neizslēgt tiesības uz atlīdzību. Gadījumā, ja pilnvarotājs par tirdzniecības pārstāvja pārkāpjošo rīcību ir uzzinājis pirms līguma izbeigšanās un nav norādījis šo rīcību kā pamatu izbeigšanai, tiesības uz atlīdzību noteikti esot saglabātas, bet minētā rīcība varot tikt ņemta vērā, pielāgojot atlīdzības apmēru taisnīguma apsvērumu dēļ.

Tiesas atbilde

37 Ar otro jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Direktīvas 18. panta a) punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka ar to nav pieļauts, ka pašnodarbinātam tirdzniecības pārstāvim

tiek liegta tā klientūras atlīdzība tad, ja pilnvarotājs konstatē šā pārstāvja pieļauto pienākumu neizpildi, kas notikusi pēc paziņošanas par līguma izbeigšanu ar iepriekšēju paziņojumu un pirms līguma izbeigšanās un kas varētu attaisnot attiecīgā līguma izbeigšanu bez iepriekšēja paziņojuma.

- 38 Lai atbildētu uz šo jautājumu, ir jāatgādina, ka atbilstoši Direktīvas 18. panta a) punkta formulējumam tajā paredzētā atlīdzība nav jāmaksā tad, ja pilnvarotājs ir izbeidzis līgumu tāda tirdzniecības pārstāvja pārkāpuma “dēļ”, kas saskaņā ar valsts tiesību aktiem attaisno tūlītēju līguma izbeigšanu.
- 39 Tas, ka Savienības likumdevējs ir izmantojis prievārdu “dēļ” apstiprina tēzi, ko citu starpā izvirzījusi Komisija un saskaņā ar kuru minētais likumdevējs bija paredzējis, ka, lai tirdzniecības pārstāvim varētu liegt Direktīvas 17. pantā noteikto atlīdzību, ir jāpastāv tiešai cēloņsakarībai starp tirdzniecības pārstāvja pieļauto pienākumu neizpildi un pilnvarotāja lēmumu izbeigt līgumu.
- 40 Šo interpretāciju apstiprina Direktīvas pieņemšanas vēsture. Kā izriet no priekšlikuma Direktīvai (OV 1977, C 13, 2. lpp.), Komisija sākotnēji bija ierosinājusi noteikt, ka klientūras atlīdzība nav jāmaksā tad, ja pilnvarotājs ir izbeidzis vai “varēja izbeigt līgumu” gadījumā, ja tirdzniecības pārstāvis ir pieļāvis tādu pienākumu neizpildi, ka no pilnvarotāja nevar prasīt uzturēt spēkā līgumiskas attiecības. Tomēr ir jākonstatē, ka Savienības likumdevējs nav atstājis otro ierosināto izbeigšanas pamatu.

- 41 Iepriekš izklāstīto interpretāciju turklāt apstiprina apstākļi, ka šis pats prievārds ir izmantots dažādās Direktīvas 18. panta a) punkta valodu versijās, tostarp spāņu valodā (“por un incumplimiento imputable al agente comercial”), vācu valodā (“wegen eines schuldhaften Verhaltens des Handelsvertreters”), angļu valodā (“because of default attributable to the commercial agent”), franču valodā (“pour un manquement imputable à l’agent commercial”), itāļu valodā (“per un’inadempienza imputabile all’agente commerciale”), kā arī poļu valodā (“z powodu uchybienia przypisywanego przedstawicielowi handlowemu”).
- 42 Ir jāpiebilst, ka Direktīvas 18. panta a) punkts kā izņēmums no pārstāvja tiesībām uz atlīdzību ir interpretējams šauri. Tādējādi šo tiesību normu nevar interpretēt tādējādi, ka ar to tiek pievienots atlīdzības atcelšanas papildu pamats, kas nav tieši paredzēts minētajā tiesību normā.
- 43 Šajos apstākļos, ja pilnvarotājam tirdzniecības pārstāvja pieļautā pienākumu neizpilde kļūst zināma tikai pēc līguma izbeigšanās, vairs nav iespējams piemērot Direktīvas 18. panta a) punktā paredzēto mehānismu. Līdz ar to tirdzniecības pārstāvim nevar liegt tā tiesības uz atlīdzību saskaņā ar minēto tiesību normu tad, ja pilnvarotājs pēc tam, kad tas ir paziņojis tirdzniecības pārstāvim par līguma izbeigšanu ar iepriekšēju paziņojumu, konstatē šā pārstāvja pieļauto pienākumu neizpildi, kas varētu attaisnot šā līguma izbeigšanu bez iepriekšēja paziņojuma.
- 44 Tomēr ir jāpiebilst, ka saskaņā ar Direktīvas 17. panta 2. punkta a) apakšpunkta otro ievilkumu tirdzniecības pārstāvim ir tiesības uz atlīdzību, ja un tiklāt, ciktāl šis atlīdzības izmaksa, ņemot vērā visus apstākļus, ir taisnīga. Tātad nevar izslēgt iespēju,

ka minētā pārstāvja rīcība var tikt ņemta vērā vērtējumā, kura mērķis ir noteikt tā atlīdzības taisnīgumu.

- 45 Ņemot vērā šos apsvērumus, uz otro jautājumu ir jāatbild, ka Direktīvas 18. panta a) punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka ar to nav pieļauts, ka pašnodarbinātam tirdzniecības pārstāvim tiek liegta tā klientūras atlīdzība tad, ja pilnvarotājs konstatē šā pārstāvja pieļauto pienākumu neizpildi, kas notikusi pēc paziņošanas par līguma izbeigšanu ar iepriekšēju paziņojumu un pirms līguma izbeigšanās un kas varētu attaisnot attiecīgā līguma izbeigšanu bez iepriekšēja paziņojuma.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 46 Attiecībā uz lietas dalībniekiem šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniegdzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Tiesāšanās izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto lietas dalībnieku tiesāšanās izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (pirmā palāta) nospriež:

Padomes 1986. gada 18. decembra Direktīvas 86/653/EEK par dalībvalstu tiesību aktu koordinēšanu attiecībā uz pašnodarbinātiem tirdzniecības pārstāvjiem 18. panta a) punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka ar to netiek pieļauts, ka pašnodarbinātam tirdzniecības pārstāvim tiek liegta tā klientūras atlīdzība tad, ja

pilnvarotājs konstatē šā pārstāvja pieļauto pienākumu neizpildi, kas notikusi pēc paziņošanas par līguma izbeigšanu ar iepriekšēju paziņojumu un pirms līguma izbeigšanās un kas varētu attaisnot attiecīgā līguma izbeigšanu bez iepriekšēja paziņojuma.

[Paraksti]